

ÖTVEN ÉV

Kaszinótól a Holdudvarig

Csontó Sándor

Az eredetileg Alsószigeti nagyvendéglőként, majd Margitszigeti Casinóként ismert házcsoportot 1869-ben építették *Ybl Miklós* tervei szerint, *József nádor* majorsági épületeinek felhasználásával. Nagyjából a *IV. Béla* király által 1245 körül letelepített johannita rend („gazdasági menekültek”)

lovagvárának a helyén. A Margitsziget déli csúcsánál a Lánchíd felé tekintő teraszos vendéglő az elkotort északi szigetrészen lévő „felső” helytől való megkülönböztetésül kapta az „Alsószigeti” jelzót. Hamarosan a fővárosi társaság egyik legnépszerűbb nyári szórakozóhelye lett, ahol a hangulat-

ról katonazenekarok gondoskodtak, míg a felsőszigetiben cigányzene szólt. A mulatni vágyókat a két kerthelyiség között lóvasút repítette. (Ráadásként az Alsószigeti mögött állt az a kávéház, amely eredetileg *József főherceg* vadászati pavilonja volt az 1896-os millenniumi kiállításon.)

1965. július 20. A Kaszinó teraszán üldögélő vendégek a Margitszigeten

Fénykor, hanyatlás, feltámadás

Ó, régi szép idők, sóhajthatnának fel azok, akik valaha vendégei voltak a sziget szórakozóhelyeinek, vagy feltöltődni jöttek ide. *Arany János* a tölgyek alatt szeretett pihenni, hova el nem hat város zajából semmi, *Krúdy Gyula* a szigeti ösvények porában, rétjeiben kereste azoknak a szellemeknek a lábnyomát, akik bizonyosan itt jártak az évek folyamán. Vajon ma mit találnának szépek egykori otthonukban?

A Casino közel százötven éves, viszontagságos története során többször átépült, bővült, s egyáltalán nem előnyére. 1907-ben alakították ki a főbejárati portikuszt, oszlopcsarnok két oldalánál a Schlick-féle mintás öntöttvas oszlopokkal ékes, fedett teraszt. Majd az 1930-as évek közepén egy nagyobb modernizálást hajtottak végre, amely végképp eltorzította az épület arányait. Ekkortól nevezték Casinónak, s települt egyik oldalszárnyába a szigeti rendőrség is.

1945. január 19-én hajnalban a szovjet csapatok partra szálltak a Margitsziget északi csücskén, és befészkeltek magukat az akkor még félkész Árpád híd betonépítményei közé. *Weller SS-Sturmbannführer*, aki a Casino épületében ütötte fel a hadiszállását, azonnal szervezni kezdte az ellentámadást, alig 140 főből és négy lövegéből álló tüzérséggel. A következő napokban sorozatos összecsapások folytak, s csak 28-a – ekkor már a vendéglő épületénél és a lovaspólópálya szélénél dúlt a harc – délutánján adta fel a német és magyar katonaság a hídfőállást – írta meg *Ungváry Krisztián* Budapest ostroma c. könyvében. Az épület kecses tornyából csak az odavezető csigalépcső maradt fenn, az árkádíves portikuszt lemezburkolatok takarják, a vakolat architektúra bánatában lepotyogott magától. Az a csoda, hogy nem járt úgy az ötvenes években, mint szigeti szomszédai, akiket szinte kivétel nélkül lebontottak a felújítás helyett. Talán az mentette meg a pusztulástól, hogy nem maradt más szórakozóhely, ahol megpihenhettek volna a szigetre kiránduló városiak.

Második fénykorát a 70-es, 80-as években élte. A Belvárosi Vendéglátó Vállalat fennhatósága alá tartozott, a kor fogalmi szerint jó konyhájú éttermet és preszszó-bisztrót üzemeltettek, ráadásként a színpad változatos műsort kínált. *Bosznai Istvánné, Zita* 1971-ben, rögtön érettségi után itt helyezkedett el, mint pincér. Elmondása szerint a cégnél odafigyeltek a helyre és mindennek megadták a módját.

Szeretett ezen a placcon dolgozni, szakmailag is sokat tanulhatott, jó közönség járt ide, és persze jól jött a jutt. A felszolgálók számára külön ruhát csináltattak: fűzős cipő, bordó szoknya, almazöld felső. Blokakra, felírással végezte a munkáját elől a presszórészen, ahol a sütemény, fagyalt, kávé, üdítő, sör kvintett vitte a primet. Hátról óriási konyha és előkészítő helyiség volt – teherautóval belehetett hajtani –, akkora hűtőkamrákkal, hogy a fél ökör elfért benne, amit aztán egyben meg is sütöttek. Az épület oldalán pavilionsort létesítettek, itt pihentek a főnökök, itt kalkulált a bérszámfejtés és vagy egy tucat ember, aki inkább a lábát lógatta. *Halmi Gábor*, a pesti éjszakai élet fenegyereke, a „haknikirály” szervezte ide az ORI keretében a táncos-zenés revüműsorokat, esztrád-esteket. Segítője *Oláh Gábor* (Breki) ügyelő, néptáncos és rendező mesélte:

– *Nagyon nagy élet volt ott akkor! A kor legnagyobb aktuális sztárjai, énekesei és zenekarai léptek fel a Casino színpadán.* – Például az Operettszínház művészei és táncosai, *Kovács Zsuzsa, Farkas Bálint, Németh Sándor*, mert kellett a mellékes kereset. Rendszeresen fellépett és vendégként is járt ide *Bessenyei Ferenc*. A zenészek közül a Wanderers, az Atlantis együttes *Kovács Kati, Németh Lehel, Koós János* és a kezdő, aranytorkú *Jimmy* is. *Mensáros László*, egyik legnagyobb színészegyenységünk politikai elhallgattatása idején egy ideig szintén pincérként dolgozott e helyen. – „Nyugodtan adj borralalót, abból élek – recsegte székgyéntől égő tekintetemre a margitszigeti Casino teraszán, élm téve a korsó sört” – olvastuk *Götz Béla* díszlettervező visszaemlékezésében.

Napnyugtatól a hold keltéig

1992-ben a BVV számos jól menő vendéglátóhelyet privatizált a Taverna Rt.-be, így a margitszigeti is. Finoman fogalmazva is érdekes dolgok történtek akkoriban: az újkapitalista gründolási lázban törvényt kijátszva és jogot felrúgva szerzett földet, vagyont, házat, fél utcát az ügyeskedőbbje. Egyesek sokat markoltak, és azóta még többet. A Kaszinó épülete is többször cserélt gazdát, bár alatta a telek egészen tavalyelőttig a XIII. kerületé volt. (A háromfős népszavazás eredményétől függetlenül – és a tiltakozások ellenére – a Fővárosi Önkormányzat 2013 szeptemberében jóváhagyta a Margitsziget átadás-átvételi eljárásának menetét, amely azt jelentette, hogy de facto megalakult Budapest XXIV. kerülete.)

A kilencvenes évek közepére a Kaszinó kifulladás. Ebben szerepet játszott a gazdaság általános romlása, a megváltozott közönségigény, a szórakozási lehetőségek áttevődése és a vendéglátásban a funkcionális fogyasztás elterjedése. Úgy tűnt, ebből a helyzetből már nem lehet felállni, és a teljes összeomlás vár az építményre. Évekig az idős *Jani bácsi* – régebben alkalmazott volt ő is –, őrizte a helyet a vandáloktól három nagy testű kutyával, akik majdnem őt tépték szét egy szerencsétlen alkalommal.

2006 nyarán a romkocsmák terén már tapasztalatot szerzett és bizonyított Tíz Évszak Kft. fantáziát látott a lepukkant romhalmazban, és bérlőként több tízmillió forintot áldoztak a felújításra. A diplomás bölcsészek csapata *Bosznai Tibor* vezetésével – nem esett messze az alma – megnyitotta a Holdudvart, egy hamisítatlan nyári szórakozóhelyet a sziget árnyas fái alatt. Együttal felkérték a Dinamo Építész-csoport Kft-t, hogy tervezzék meg a teljes rekonstrukciót. 2011-re végezni akartak a vendéglő megújításával, az eredeti állapotot a mai igényeknek megfelelő módosításokkal visszaállítva. Az építészek szerint viszont napjaink konyhatechnológiájának nem felel meg az eredeti épületkontúr által meghatározott térrendszer, így a későbbi toldalékok egy részének megtartását javasolták. Ezek azonban az Ybl-féle architektúrától élesen eltérő karaktert adnának. Sajnos a ma napig is patthelyzet áll fenn, érdemi előrelépés nem történt. A Holdudvar egyszerre működik étteremként, mulatóhelyként, galériaként és kertmóziként: ez a város egyik legsokoldalúbb találkozóhelye. Bosznaiék nagy érdeme, hogy életet leheltek a Kaszinóba, amelyben mindenki megtalálhatja a számára igényes és tartalmas időöltéshez szükséges programot.

A fővárosnak komoly elképzelései vannak a szigettel: az eddig felújított szökőkút, víztorony és a szabadtéri színpad mellett a csaknem 25,8 milliárd forintba kerülő fejlesztési terv keretén belül 2016-ig teljesen újracsatornázzák majd a szigetet, továbbfejlesztik a Palatinus strandot, a MAC pályát, a vadasparkot és az UTE Dózsa teniszstadiont, megújul a japánkert, illetve kétsávos lesz futópálya, és renoválják az 1934-ben átadott Sirály csónakházat is. De mi lesz a sorsa a Kaszinónak? ●

Lapzártakor érkezett a hír: az épületet tulajdonló cég a közelmúltban gazdát cserélt. Reméljük, Ybl mester sok vihart látott remeke megszépül, és a népszerű Holdudvar is közmegelegedésre működik tovább.